МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

КОМПЛЕКСНИЙ ТРЕНІНГ

Методичні рекомендації до виконання

для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» освітньої програми «Підприємництво та торгівля» другого (магістерського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2025

УДК [658+339](072.034)
К63

Укладач Д. С. Бутенко

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу.
Протокол № 2 від 04.09.2024 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Комплексний тренінг [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» освітньої програми «Підприємництво та торгівля» другого (магістерського) рівня / уклад. Д. С. Бутенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 40 с.

К63

Подано мету, компетентності та структуру комплексного тренінгу. Наведено план проведення мінілекцій, семінарів, кейсів і практичних занять. Визначено основні вимоги до обсягу, оформлення, структури та змісту звіту.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» освітньої програми «Підприємництво та торгівля» другого (магістерського) рівня.

УДК [658+339](072.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2025

Вступ

Посилення конкурентної боротьби на вітчизняному і світовому ринках, мінливість зовнішнього середовища та кризові явища останніх років вимагають постійного впровадження сучасних підприємницьких і торговельних практик, які супроводжують підприємницькі відносини в бізнес-середовищі. Такі відносини здатні сформувати та постійно підтримувати ефективні зв'язки суб'єктів господарювання з його партнерами (постачальниками, торговельними представниками, споживачами) з метою підвищення рівня конкурентоспроможності компаній. Особливо важливими для підприємств є питання щодо участі в торгах на торговельних біржах, оскільки це вважають найпрогресивнішою формою торгівлі з найбільш ліквідними товарами. Тому знання передових технологій у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також нормативно-правових аспектів їх упровадження, є обов'язковою частиною підготовки здобувачів вищої освіти.

Комплексний тренінг спрямовано на розвиток ключових навичок і формування компетентностей в здобувачів вищої освіти, потрібних для успішної взаємодії в бізнес-середовищі та здатності оцінювання ефективності діяльності суб'єктів підприємництва. Під час проходження комплексного тренінгу майбутні підприємці розглядатимуть основні питання та виклики, із якими стикаються професіонали у сфері бізнесу. Це включає обговорення таких важливих питань: аналіз зовнішнього середовища та оцінювання внутрішнього середовища, соціальна відповідальність бізнесу, тенденції в галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

У ході комплексного тренінгу учасники зможуть набути необхідних знань і навичок для написання дипломних робіт, зокрема ознайомитися з нормами академічної доброчесності та правилами проведення наукових досліджень у галузі підприємництва та торгівлі.

Комплексний тренінг охоплює питання впливу бізнесу на суспільство та державу, зокрема обговорення корпоративної відповідальності, етичної поведінки та сталого розвитку суб'єктів підприємництва. Також окремо приділено увагу роботі з науковою літературою та її пошуку за вибраною темою дослідження.

Загалом сутність комплексного тренінгу полягає в опануванні всіх загальних аспектів ведення бізнесу в Україні й на міжнародній арені

за допомогою вивчення теоретичного матеріалу та застосування його на практиці.

Цільова аудиторія комплексного тренінгу – це здобувачі вищої освіти другого року навчання спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» освітньої програми «Підприємництво та торгівля» другого (магістерського) рівня.

Метою комплексного тренінгу є формування практичних навичок діяльності відповідно до системи цінностей, поглядів, норм і стандартів поведінки в бізнес-середовищі та засвоєння особливостей ведення бізнесу у вітчизняних і зарубіжних компаніях.

Методи, які використовують у процесі тренінгу: дискусія, мінілекція, тестування, творчі завдання, робота в малих групах тощо.

Застосування цих методів не тільки формує специфічні знання і навички у сфері етики та комунікацій, а й допомагає навчити учасників тренінгу спільно працювати на загальний результат.

Компетентності, яких набувають здобувачі вищої освіти освітньої програми «Підприємництво та торгівля» під час тренінгу, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Компетентності та результати навчання здобувачів вищої освіти освітньої програми «Підприємництво та торгівля»

Результати навчання	Компетентності
РН1	ЗК1
РН2	ЗК2
РН4	ЗК4
РН5	ЗК5
РН6	ЗК6
РН9	СК3
РН10	СК4
РН11	СК5

Примітка.

РН1. Адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

РН2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення.

РН4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

РН5. Професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва та торгівлі.

РН6. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

РН9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької та торговельної діяльності.

РН10. Вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

РН11. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких і торговельних структур.

ЗК1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі.

СК4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій та торговельній діяльності.

Отже, комплексний тренінг є цікавим процесом опанування необхідних знань і навичок у галузі підприємництва та торгівлі за допомогою сучасних методів засвоєння матеріалу. Також це унікальна можливість для здобувачів вищої освіти набути знань та компетентностей у неформальній обстановці.

Комплексний тренінг розраховано на три кредити: 30 год аудиторної роботи та 60 год самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Орієнтовна кількість учасників тренінгу – 25.

1. Організація комплексного тренінгу

Тренінг – це сучасний метод опанування знань, який здійснюють за допомогою активних засобів навчання, що сприяє швидкому засвоєнню нової інформації. Головне завдання тренера – надати здобувачам вищої освіти можливість набути необхідних компетентностей у неформальній обстановці. Для досягнення цього тренер має дотримуватися певних рекомендацій:

1. Знайомство з аудиторією. Потрібно відрекомендуватися, подати коротку інформацію про себе; потім запропонувати учасникам тренінгу розповісти про свої уподобання, інтереси та сильні сторони.

2. Презентація змісту та структури курсу. Тренер має ознайомити учасників з метою, завданнями, методами та змістом тренінгу; провести вхідний інструктаж щодо правил роботи учасників. Також слід назвати компетентності та результати навчання, яких здобувачі вищої освіти набувають під час проходження тренінгу.

3. Робота над визначенням спільних цілей і завдань. Тренер має запитати в учасників, чого вони очікують від тренінгу, і запропонувати визначити власні цілі та завдання. Для цього потрібно ознайомити учасників із переліком основних напрямів дослідження в галузі підприємництва та торгівлі (додаток А).

4. Організаційна підготовка. Для проведення тренінгу потрібні ноутбук, проєктор, екран, фліпчарт, білий папір формату А3, різнокольорові олівці, маркери тощо.

2. Структура комплексного тренінгу

Комплексний тренінг проходить за чітко визначеною структурою. Проте вона має бути гнучкою та змінюватися залежно від визначених цілей. Це дає тренеру змогу висвітлити всі теми, які слід розглянути в ході роботи, і задовольнити очікування учасників. Структура комплексного тренінгу передбачає проведення трьох етапів: підготовчого, основного та завершального. Етапи тренінгу та їх зміст наведено в табл. 2.

Таблиця 2

План-структура Комплексного тренінгу

Етапи тренінгу (тема для обговорення)	Методи	Зміст
1	2	3
Підготовчий етап	Дискусія, мінілекція	Знайомство з учасниками. Інструктаж. Постановка цілей. Знайомство з нормами академічної доброчесності
Основний етап:		
Тема 1. Вибір теми дослідження	Мінілекція, практичні завдання	Основні питання мінілекції: вибір напряму дослідження; огляд та пошук наукової літератури; складання списку використаної літератури. Практична складова: вибір теми та оформлення списку літератури відповідно до встановлених вимог. Обґрунтування актуальності вибраної теми дослідження
Тема 2. Формування мети, об'єкту та предмету дослідження	Мінілекція, дискусія, практичні завдання	Основні питання мінілекції: основи ціле покладення; визначення предмета й об'єкта дослідження. Практична складова: формування мети дослідження, визначення предмета й об'єкта дослідження згідно з вибраною темою
Тема 3. Методи дослідження	Мінілекція, дискусія, робота в малих групах	Основні питання мінілекції: вибір методів дослідження; загальнонаукові методи дослідження; спеціальні методи дослідження; морфологічний аналіз; контент-аналіз. Практична складова: вибір метод дослідження згідно з вибраною темою. Підготовка презентації для проведення круглого столу на тему «Аналіз методів дослідження»
Тема 4. Процес наукового пізнання	Мінілекція, дискусія, практичні завдання	Основні питання мінілекції: формування змісту наукового дослідження; теоретична частина дослідження; аналітична частина дослідження; проєктна частина дослідження. Практична складова: формування змісту, проведення аналізу наявних поглядів

Закінчення табл. 2

1	2	3
Тема 5. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища	Мінілекція, дискусія	Основні питання мінілекції: загальний аналіз суб'єкта підприємництва; аналіз зовнішнього середовища; аналіз внутрішнього середовища. Практична складова: опис основних напрямів аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища суб'єкта підприємницької діяльності
Завершальний етап	Презентація, дискусія	Підготовка та оформлення звіту з комплексного тренінгу. Захист звіту, доповідь і презентація результатів тренінгу. Обговорення результатів тренінгу. Отримання зворотного зв'язку від учасників за допомогою опитування

3. Загальні вимоги до структури звіту

Загальні вимоги

Під час підготовки звіту здобувач вищої освіти має дотримуватися певних вимог:

звіт виконують українською мовою й оформлюють за допомогою комп'ютера;

звіт здобувач вищої освіти виконує кожен індивідуально;

матеріал, викладений у звіті, має бути логічним, стислим і аргументованим;

звіт не має містити орфографічних і стилістичних помилок, а оформлення має відповідати встановленим вимогам, які наведено далі;

звіт має бути спрямовано на розв'язання теоретичних проблем і виконання практичних завдань у сферах підприємницької та торговельної діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, розроблення бізнес-плану тощо;

звіт не має містити академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації результатів відповідно до Кодексу академічної доброчесності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Загальний обсяг звіту становить 20 – 25 с. Звіт містить титульний аркуш (додаток Б), зміст (1 с.), вступ (2 с.), основний текст, висновки, список використаних джерел, додатки. Також звіт включає презентацію результатів у *Microsoft PowerPoint* (10 – 15 слайдів).

Вимоги до структури

Зміст – це план звіту, який має послідовно містити назви всіх структурних елементів роботи першого та другого рівнів (окрім титульного аркуша й самого змісту), а також посилання на номери сторінок, на яких починається конкретний структурний елемент.

Візуально зміст відображає ієрархію структурних елементів роботи (перелік умовних позначень, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел – елементи першого рівня; підрозділи – елементи другого рівня).

До змісту не додають титульний аркуш і сам зміст. Обов’язково потрібно вказувати номери сторінок, на яких починається зазначений структурний елемент. На початку сторінки по центру друкують слово «ЗМІСТ».

У вступі потрібно подати: обґрунтування актуальності й практичної значущості вибраної теми дослідження; виокремити мету і в її межах визначити завдання, за допомогою яких можна досягти поставленої мети; визначити предмет і об’єкт дослідження; назвати використані методи та уточнити, де саме їх було використано.

Актуальність дослідження визначають шляхом критичного аналізу та формулюють розв’язання конкретної практичної проблеми чи виконання наукового завдання. Обґрунтовують актуальність і доцільність дослідження. Висвітлення актуальності не має бути, з одного боку, багатослівним, а з другого – формальним, таким, що лише повторює загальновідомий матеріал.

Мета дослідження має сприяти розв’язанню теоретичних проблем і виконанню практичних завдань у межах вибраної теми. Не слід

формулювати мету як «дослідження ...», «вивчення ...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання мають стисло відображати конкретні цілі дослідження та сприяти досягненню поставленої мети.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, вибраний для вивчення. Не потрібно називати об'єктом дослідження конкретне підприємство, організацію, установу чи орган державної влади або його підрозділ, на прикладі якого виконують роботу, адже це є базою дослідження.

Предмет дослідження – це конкретне завдання в межах об'єкта дослідження. Слід зазначити, що об'єкт і предмет дослідження взаємопов'язані між собою та обмежені вибраною темою дослідження.

Методи дослідження можуть бути загальнонауковими та специфічними. Їх треба не тільки назвати, а й зазначити, як їх було застосовано.

Вимоги до основної частини звіту

Основна частина звіту складається з двох послідовних розділів – теоретичного й аналітичного.

У теоретичному розділі звіту розглядають загальні теоретичні аспекти проблеми з використанням аналізу літературних джерел із досліджуваної тематики, на які обов`язково слід робити посилання. Доцільно подати визначення ключових понять дослідження, провести морфологічний аналіз або контент-аналіз наявних поглядів щодо сутності тлумачення основних понять; узагальнити класифікації або структуру основних понять. Потрібно здійснити критичний аналіз нормативно-правових засад у межах вибраної теми дослідження; провести статистичний аналіз даних, опублікованих на офіційних сайтах, наприклад, даних Державного комітету статистики України. Положення теоретичного аналізу слід узагальнювати у формі аналітичних таблиць і рисунків. Обсяг теоретичного розділу – 13 – 15 с.

Аналітичний розділ повинен мати назву «Комплексний аналіз діяльності суб'єкта підприємництва». Спочатку подають загальну характеристику суб'єкта підприємництва. Наводять відомості про суб'єкт підприємництва: повну назву, організаційно-правову форму, основні види діяльності, основні види робіт, продукції та послуг підприємства, його

організаційну структуру та її аналіз тощо. Далі слід описати напрями здійснення аналізу зовнішнього середовища: навести схему етапів проведення оцінювання зовнішнього середовища, описати сутність і розкрити зміст методів оцінювання (PEST-аналіз, SWOT-аналіз, порівняльний аналіз конкурентів (бенчмаркінг-аналіз) тощо). Описати напрями аналізу внутрішнього середовища, наприклад, у формі таблиці доцільно подати «Техніко-економічний аналіз діяльності суб'єкта підприємництва», який здійснюють за такими напрямами: узагальнювальні показники діяльності підприємства, основні виробничі фонди, матеріальні ресурси, трудові ресурси, нематеріальні активи. Перелічити форми звітності, які потрібно проаналізувати, зокрема, баланс (Форма 1), звіт про фінансові результати (Форма 2), статистичний звіт із праці (Форма 1-ПВ) тощо. Навести показники оцінювання фінансового стану суб'єкта підприємництва, описати їх характеристику та інтерпретацію значень. Обсяг аналітичного розділу – 5 – 7 с.

Вимоги до формування висновків

Висновки – це узагальнений результат проведеного дослідження, що відображає послідовно поставлені та виконані завдання. У висновках перелічують наукові результати, виконані здобувачем вищої освіти за вибраною темою. Рекомендований обсяг – 2 с.

Вимоги до списку використаної літератури

Список використаної літератури розміщують після висновків із нової сторінки як окремий елемент звіту. Список джерел має містити повний перелік назв використаних джерел, до яких належать: офіційні сайти, нормативно-правові акти, монографії, наукові статті, інші публікації в періодичних виданнях, словники, підручники, навчальні посібники тощо.

Рекомендована кількість джерел у списку використаної літератури – не менш ніж 20 позицій. При цьому мають переважати джерела, опубліковані не раніше ніж за 5 – 7 років до дати захисту звіту.

4. Вимоги до оформлення звіту

Загальні вимоги

Звіт друкують засобами комп'ютерної техніки на аркушах білого паперу формату А4 (210×297 мм), міжрядковий інтервал – 1,5, до тридцяти рядків на сторінці. Друк здійснюють лише з одного боку аркуша.

Параметри тексту звіту потрібно виставляти, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Шрифт основного тексту – звичайний, Times New Roman, кегль 14. Міжабзацний відступ та інтервал – 0 см. Абзацний відступ – 1,25 см, вирівнювання основного тексту – по ширині. Рекомендовані параметри відступів та інтервалів наведено на рис. 1.

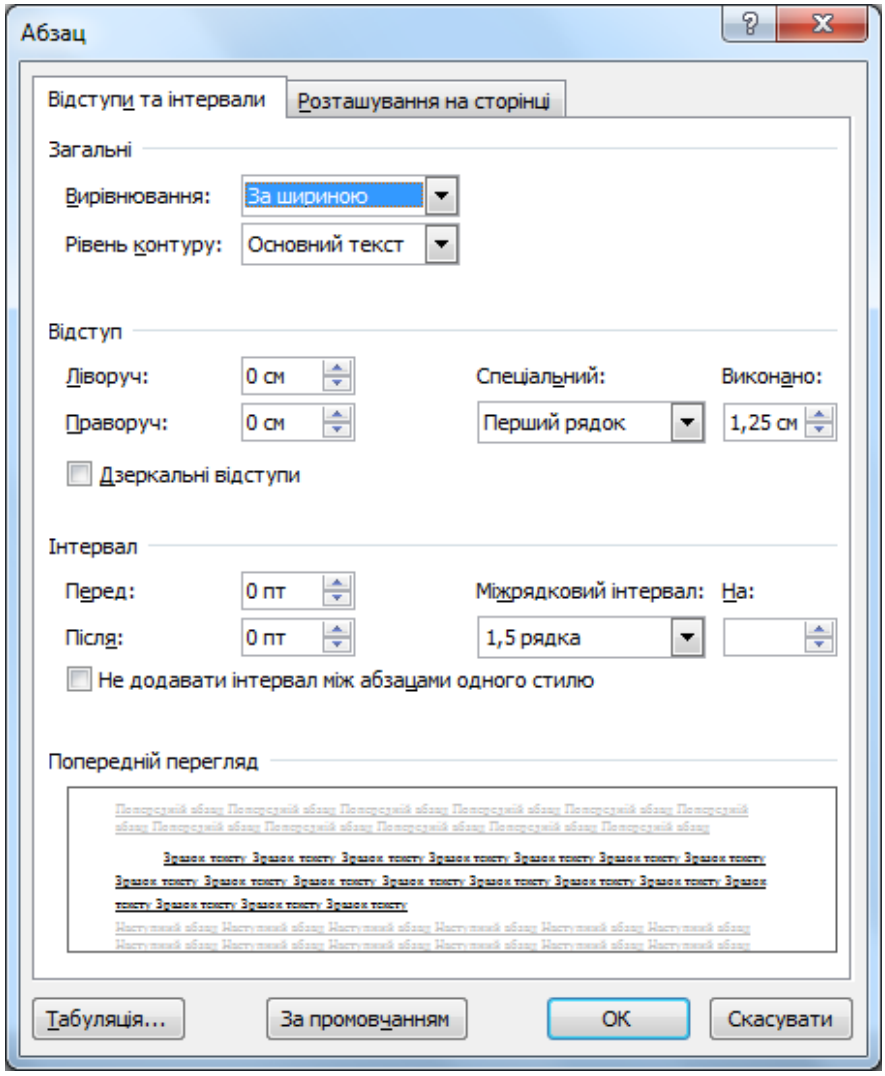

Рис. 1. **Відступи та інтервали**

Винятком є титульний аркуш звіту, для якого міжрядковий інтервал установлюють відповідно до стандарту. «Висячих рядків» в тексті звіту не допускають. Автоматичні переноси в словах не ставлять.

Цифри не можна відривати від одиниць вимірювання, вони мають бути розміщені на одному рядку. В останньому рядку абзацу не може міститися слово або його частина, менші за п’ять символів.

Заголовки структурних частин звіту: змісту, вступу, розділів, списку використаної літератури тощо – друкують великими літерами (кеглем 14) жирним шрифтом симетрично до тексту. Приклад наведено на рис. 2.

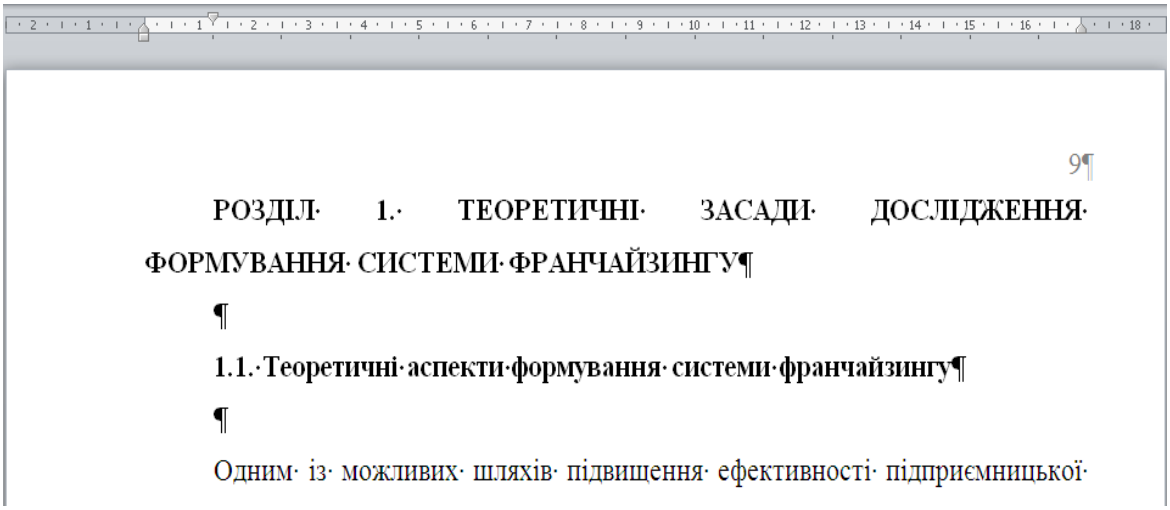

Рис. 2. **Оформлення розділів та підрозділів**

Ставити крапку наприкінці назви не потрібно. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, лише тоді їх розділяють крапкою.

Останню сторінку кожного елемента звіту заповнюють текстом не менш ніж на дві третини. Це стосується розділів, висновків та інших частин звіту. У кінці сторінок, які не є останніми в розділі, не залишають більше одного вільного рядка. Також не можна закінчувати розділ (підрозділ) таблицею, рисунком, формулою. Після них обов’язково має бути текст, який зазвичай є поясненням або висновками залежно від мети наведення.

Оформлення змісту

Зміст звіту має містити назви та нумерацію початкових сторінок усіх розділів та підрозділів, зокрема вступу, загальних висновків, списку

використаної літератури, додатків тощо. У змісті не слід виокремлювати кожний додаток, достатньо вказати номер першої сторінки додатків.

Складаючи зміст, аркуш умовно поділяють на два стовпці. Для зручності використовують таблицю без видимих меж: у лівому (ширшому) стовпці подають нумерацію (якщо вона є) та назви розділів і підрозділів роботи, а в правому – нумерацію початкових сторінок. Треба уникати подовження назв розділів та підрозділів на правий стовпець.

Під час нумерації початкових сторінок не слід застосовувати позначку «с.» або «стор.». Після номера сторінки крапку не ставлять.

У змісті не слід виділяти назви розділів, підрозділів або нумерацію їхніх початкових сторінок жирним шрифтом. Можна друкувати назви структурних елементів роботи великими літерами, як у тексті.

У змісті не слід писати слово «розділ», достатньо ставити лише номер розділу та його назву. У нумерації підрозділів після кожної цифри ставлять крапку.

Потрібно стежити за тим, щоб назви структурних елементів звіту в змісті збігалися з назвами цих елементів у тексті роботи.

Оформлення нумерації

Нумерація в звіті є необхідною та обов’язковою, її використовують для зручного подання матеріалу та підпорядкування його елементів залежно від розділів роботи. Нумерацію сторінок роботи, рисунків, таблиць та формул здійснюють арабськими цифрами без знака «номер».

Першою сторінкою звіту є титульний аркуш, який додають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не проставляють.

Номери сторінок починають проставляти з другої сторінки в правому верхньому куті без крапки в кінці, до останньої сторінки додатків включно. Для нумерації сторінок застосовують шрифт Times New Roman, кегль 14.

Оформлення таблиць

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У тексті розміщують напис «Таблиця», вирівнюють по правому краю, залишивши вільний рядок після тексту. Приклад наведено на рис. 3.

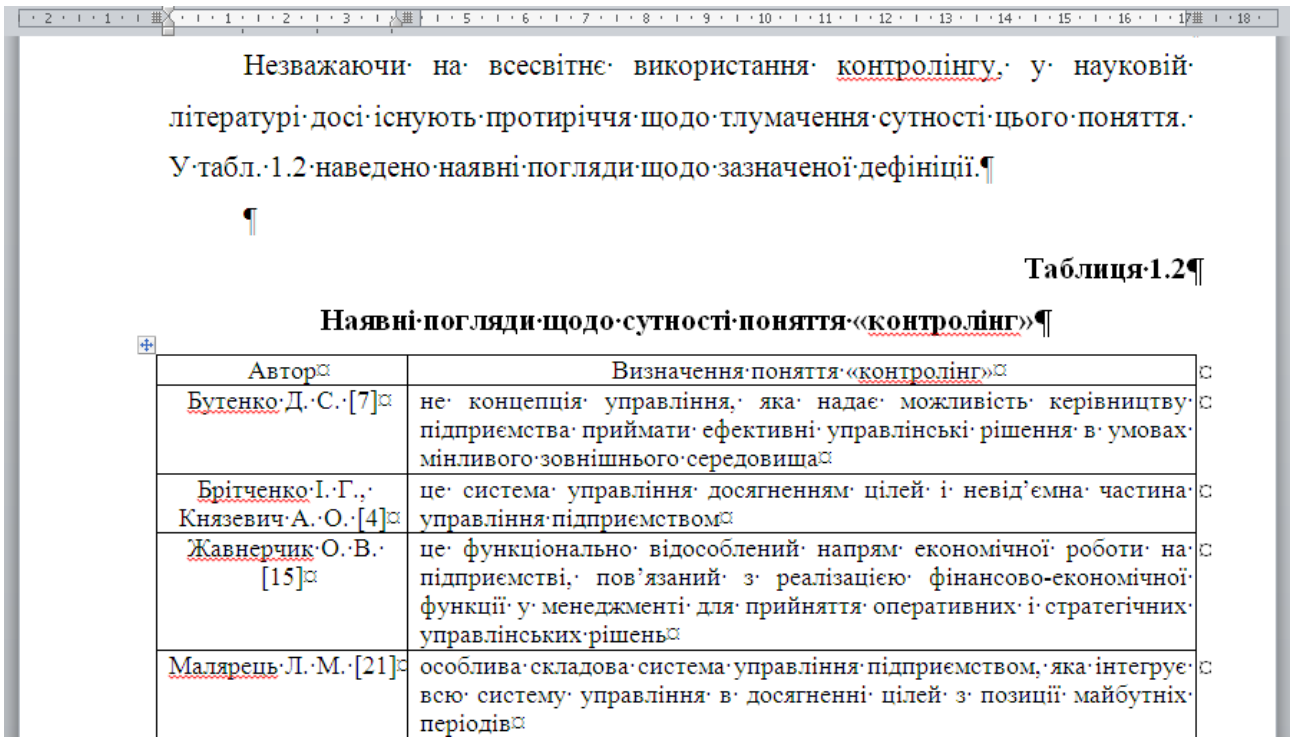

Незважаючи на всесвітнє використання контролінгу, у науковій літературі досі існують протиріччя щодо тлумачення сутності цього поняття. У табл. 1.2 наведено наявні погляди щодо зазначеної дефініції.

Таблиця 1.2

Наявні погляди щодо сутності поняття «контролінг»

Автор	Визначення поняття «контролінг»
Бутенко Д. С. [7]	не концепція управління, яка надає можливість керівництву підприємства приймати ефективні управлінські рішення в умовах мінливого зовнішнього середовища
Брітченко І. Г., Князевич А. О. [4]	це система управління досягненням цілей і невід'ємна частина управління підприємством
Жавнерчик О. В. [15]	це функціонально відособлений напрям економічної роботи на підприємстві, пов'язаний з реалізацією фінансово-економічної функції у менеджменті для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень
Малярець Л. М. [21]	особлива складова система управління підприємством, яка інтегрує всю систему управління в досягненні цілей з позиції майбутніх періодів

Рис. 3. **Оформлення таблиць**

Таблиця обов'язково повинна мати заголовки, які можуть бути двох типів: 1) заголовки граф (колонок), які описують у першому рядку таблиці й називають головкою таблиці; 2) заголовки рядків, які описують у першій колонці таблиці й називають боковиком таблиці. Обидва типи заголовків можуть мати підзаголовки.

Нумерація таблиць має складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між цифрами ставлять крапку. Після номера таблиці крапку не ставлять, наприклад: «Таблиця 1.5» – п'ята таблиця першого розділу. У тексті посилання на таблицю роблять у скороченій формі, наприклад: «… наведено в табл. 1.5».

На наступному рядку обов'язково подають назву таблиці, яку друкують симетрично до тексту. Слово «Таблиця» і назву таблиці починають із великої літери. Назву не підкреслюють і крапку в кінці не ставлять. Слово «Таблиця», її номер і назву слід виділяти напівжирним шрифтом Times New Roman, кегль 14.

Таблиця обов'язково має містити головку з назвою стовпців (іноді – рядків). Якщо це зробити неможливо (наприклад, таблиця є матрицею), краще оформити таблицю як ілюстрацію або рисунок.

Таблиці подають відразу після згадування про них у тексті або, якщо це неможливо (наприклад, таблиця завелика), на наступній сторінці.

Категорично заборонено подавати таблиці, про які не було згадувань у тексті. Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту.

У разі перенесення таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», її номер і назву наводять тільки один раз над її першою частиною. Над іншими частинами, розміщеними на наступних сторінках, біля правого поля аркуша пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.5». На останній сторінці, яку займає таблиця, замість «Продовження табл.» пишуть «Закінчення табл.». Слова «Продовження табл.», «Закінчення табл.» і номер таблиці виділяють напівжирним шрифтом Times New Roman, кегль 14.

Крім того, у разі перенесення таблиці на першій сторінці під головкою таблиці вміщують рядок із порядковими номерами стовпців, а на інших сторінках такий рядок подають замість головки.

Заборонено розривати таблицю, коли на одній сторінці залишають назву або головку таблиці, а інші рядки переносять на наступну сторінку. Таблиці можна переносити на інший аркуш тільки таким чином, щоб на першій та останній сторінці було не менше трьох рядків (без урахування головки та рядка з порядковими номерами стовпців). Якщо це неможливо, таблицю не розривають, а переносять на наступну сторінку.

У таблицях допускають використання шрифту Times New Roman, кегль 12 (для основного тексту звіту) або Times New Roman, кегль 10 (для додатків). Міжрядковий інтервал має бути одинарним.

Якщо розмір таблиці становить три повних аркуші та більше, її обов’язково переносять у додатки. Нумерація таблиць у додатках містить спочатку назву додатка, а потім номер, наприклад: «Таблиця А.1» – перша таблиця в додатку А.

Розділ або підрозділ не може закінчуватися таблицею, після неї обов’язково має бути розміщено текст, наприклад, висновки, аналіз, пропозиції тощо.

Оформлення рисунків

Рисунки – це графічні зображення, що ілюструють результати проведеного дослідження (діаграми, схеми, графіки). Можуть бути запози-

ченими і мати посилання на автора або власними напрацюваннями. Рисунки слід подавати в роботі безпосередньо після згадування в тексті. Приклад наведено на рис. 4.

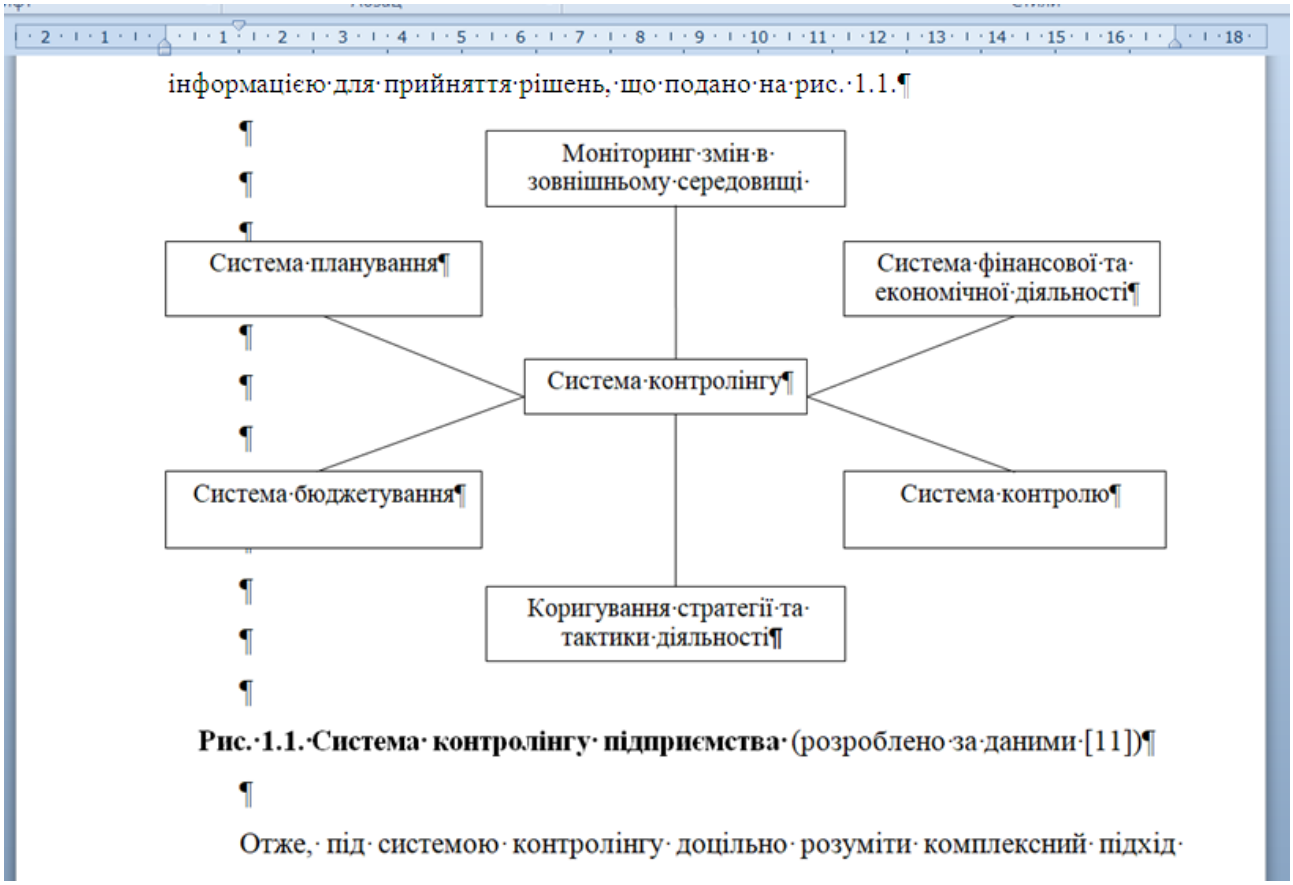

Рис. 4. **Оформлення рисунків**

Рисунки довідкового характеру (фотографії, креслення, діаграми, схеми, графіки, карти) бажано розміщувати в додатках, роблячи на них посилання в тексті. Кожний рисунок має відповідати тексту та своїй назві.

Усі ілюстрації у звіті – графіки, діаграми, схеми тощо – позначають словом «Рис.» із великої літери та нумерують послідовно в межах розділу. Номер рисунка складається з номера розділу і порядкового номера рисунка, між якими ставлять крапку. Номер рисунка, його назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно виключно під ним. Між номером ілюстрації та її назвою ставлять крапку, наприклад: «Рис. 1.5. Класифікація видів підприємницької діяльності». Винятком є рисунки, подані в додатках. Їх нумерація складається з назви додатка і номера за порядком у ньому, наприклад: «… зображено на рис. А.1».

Якість рисунка має забезпечувати його чітке відтворення (електрографічне копіювання, принтер). Ілюстрації роблять за допомогою комп'ютера в чорно-білому варіанті. Розміщення кольорових рисунків допускають лише в додатках. В основному тексті не допускають також розміщення ілюстрацій із сірим або кольоровим фоном окремих елементів, крім ілюстрацій, виконаних за допомогою MS Excel або спеціалізованих програм (наприклад, Statistica). У разі використання спеціалізованого програмного забезпечення допускають ілюстрування отриманих результатів у форматі екранної копії – скриншоту.

Усі рисунки бажано виконувати за допомогою окремих інструментів MS Word (вставлення / фігури). Використовувати шаблони заборонено. Додавати різні кольори теж заборонено. Якщо виникає така потреба, то слід застосовувати лише чорно-білу палітру.

Номер і назву рисунка потрібно виділяти напівжирним шрифтом Times New Roman кегль 14, вирівнювання по центру без абзацу.

Оформлення формул

Формули у звіті виконують за допомогою стандартних математичних редакторів Microsoft Office, наприклад, Microsoft Equation 3.0 (рис. 5).

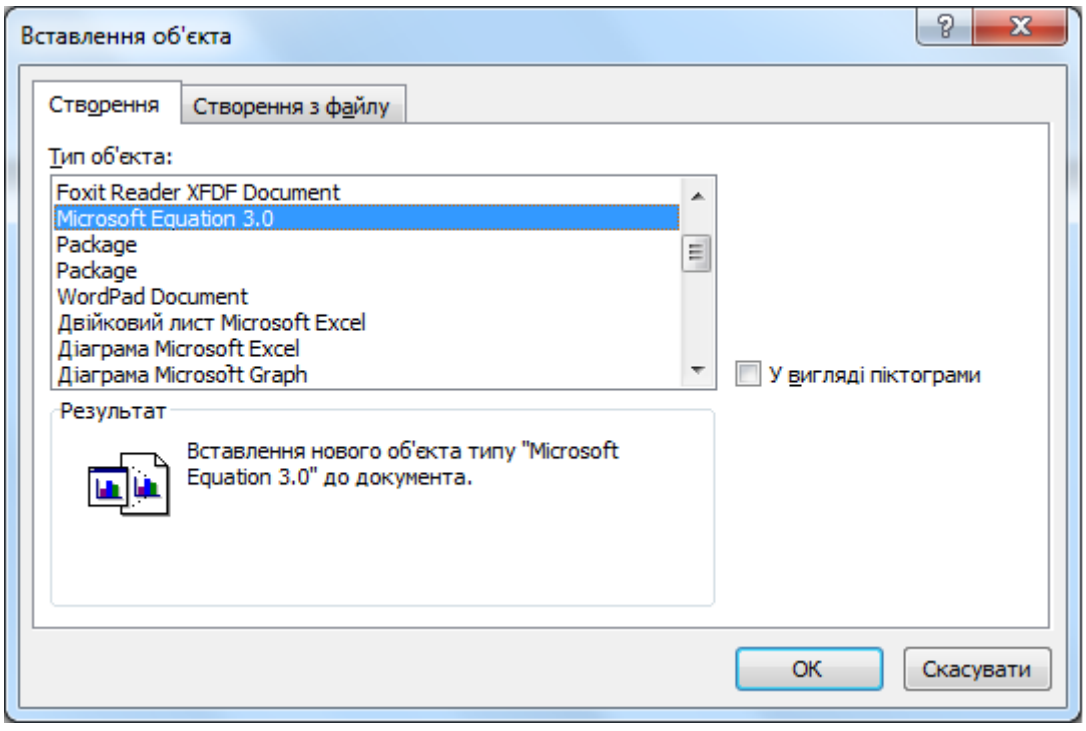

Рис. 5. **Оформлення формул**

Формули нумерують (якщо їх більше однієї) у межах розділу, наприклад: (3.5) – п'ята формула третього розділу. Формули розташовують симетрично до тексту. Стиль оформлення всіх формул у роботі має бути однаковим – Times New Roman, кегль 14. Курсив і напівжирний шрифт використовувати заборонено. Перед формулою бажано навести її назву та надати посилання на номер літературного джерела.

Оформлення посилань

Посилання – це уточнення номера джерела зі списку літератури, із якого запозичено матеріал або його зміст. Посилання використовують у тексті звіту, але закінчувати ним розділ чи підрозділ не можна.

У теоретичному розділі роботи, під час використання матеріалів, опублікованих іншими авторами, окреме посилання роблять для кожної наведеної закінченої думки, яку в тексті можна виділити абзацом, окремим реченням або цитатою. Наявність у середньому одного-двох посилань на одну сторінку тексту теоретичного розділу, наведення кількох поспіль сторінок тексту з одного джерела свідчать про низьку якість проведення теоретичного дослідження і можуть бути причиною недопущення роботи до захисту.

Посилання на джерела в тексті слід позначати порядковим номером зі списку використаної літератури та виділяти двома квадратними дужками, наприклад: «[20, с. 2]» – двадцяте джерело, сторінка друга. Якщо є потреба робити посилання на декілька джерел, то їх номери розділяють крапкою з комою, наприклад: «... аналіз літературних джерел [2; 20; 39] надав можливість виокремити ...». Після дужки крапку ставлять лише в тому випадку, якщо це кінець речення. Якщо посилання розміщено в кінці заголовка таблиці або ілюстрації, крапку не ставлять.

Якщо посилання роблять на літературу, яка була джерелом інформації для рисунка або таблиці, то біля назви пишуть у круглих дужках без напівжирного шрифту «… складено за даними …» і вказують номер джерела зі списку літератури у квадратних дужках, наприклад: «**Рис. 1.5. Види підприємницьких ризиків** (складено за даними [19])».

Оформлення списку використаної літератури

Джерела в списку використаної літератури наводять в алфавітному порядку за прізвищем першого автора або за першою літерою назви. Спочатку подають джерела українською, потім – іноземними мовами. Нумерація джерел у списку – наскрізна.

Під час внесення джерел до списку використаної літератури потрібно обов'язково наводити всі вихідні дані: ПІБ автора (авторів), назву праці, місто і назву видавництва, рік видання, загальну кількість сторінок (для періодичних видань – діапазон сторінок, на яких розміщено статтю, на яку роблять посилання). Крім того, під час оформлення списку літератури слід звертати увагу на такі загальні вимоги:

ініціали і прізвище автора не відривають одне від одного, тобто завжди розміщують на одному рядку;

усі джерела подають мовою оригіналу;

скорочення слова «сторінка» («с.») завжди розміщують на одному рядку з відповідним числом;

не допускають наведення в списку література номера журналу (газети) як окремої позиції – позицією списку літератури може бути лише стаття;

не рекомендують робити посилання на цілий вебсайт – позицією списку використаної літератури має бути окрема сторінка, яку оформлюють як статтю (з певними відмінностями від статті в паперовому виданні). Винятком можуть бути сайти зі статистичною, довідковою інформацією, наприклад, сайт Державного комітету статистики України;

URL-адресу вебсайту як в основному тексті роботи, так і в списку використаної літератури не можна наводити шрифтом з підкреслюванням або іншим кольором;

потрібно чітко дотримуватися вимог до пунктуації (згідно зі зразком), не замінюючи тире дефісом, роблячи необхідні відступи між структурними елементами позиції списку літератури і знаками пунктуації.

Зразки оформлення літературних джерел

Оформлення монографії

Один автор:

Гагарінов О. В. Стратегія трансформації підприємства у стан системно-досконалої бізнес-організації [Електронний ресурс] : моногра-

фія / О. В. Гагарінов. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. – 412 с. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/33003.

Два та більше авторів:

Оформлення розділу колективної монографії

Бутенко Д. С. Пошук шляхів розвитку підприємницької діяльності в Україні / Д. С. Бутенко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку [Електронний ресурс] : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. – Дніпро : Пороги, 2021. – Розд. 6. Параграфи 6.1, 6.2, 6.3. – С. 293–341. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26940.

Оформлення наукової статті

Один автор:

Бутенко Д. С. Електронна комерція як запорука розвитку підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Ефективна економіка. – 2023. – № 3. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29208.

Два та більше авторів:

Бутенко Д. С. Формування програми корпоративної соціальної відповідальності бізнес-структур [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко, Д. М. Сороченко // Ефективна економіка. – 2024. – № 1. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32848.

Оформлення матеріалів конференції

Один автор:

Бутенко Д. С. Вибір системи оподаткування фізичних осіб-підприємців на етапі створення бізнесу [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки, менеджменту та логістики : матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, м. Харків, 10 листоп. 2022 р. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. – С. 63–71. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28726.

Два та більше автори:

Бутенко Д. С. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств / Д. С. Бутенко, М. Д. Бєлан // Сучасний стан, проблеми та перспектив розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових

систем : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 17 трав. 2024 р. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024. – С. 178–180.

Оформлення додатків

Додатки – це окремий елемент звіту, що містить необхідну фінансову, бухгалтерську, статистичну, довідкову та іншу інформацію, яка не входить до основної частини роботи, але необхідна для її більш повного розкриття. Додатки починаються з нового аркуша, на якому великими літерами симетрично аркуша надруковано слово «ДОДАТКИ». Номер сторінки на цьому аркуші не ставлять, але включають його в загальну кількість сторінок звіту. Кожний додаток також має починатися з назви та номера. Оформлюють назви додатків без абзацу напівжирним шрифтом Times New Roman, кегль 14, і ставлять відповідні літери. Наприклад: «ДОДАТОК А». З іншого рядка друкують його назву малими літерами з першої великої. У тексті під час згадування додатка не треба писати це слово великими літерами, а за наявності таблиці або рисунка слід обов’язково вказувати їх номер, наприклад: «… наведено в додатку А, табл. А.1 ...».

Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: «ДОДАТОК А», «ДОДАТОК Б» тощо.

Рисунки, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: «Рис. Д.2» – другий рисунок додатка Д; (А.1) – перша формула додатка А. На ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, поширюються загальні вимоги щодо оформлення.

Документи, заповнені з обох боків аркуша, рахують як дві сторінки, але номер ставлять лише на першій із них.

Неприпустимо подавати в додатках будь-які документи (оригінали чи копії), що містять печатку підприємства або підписи його посадових осіб, зокрема бухгалтерську або фінансову звітність.

5. Порядок оцінювання та захисту звіту

Звіт із комплексного тренінгу виконують самостійно і подають на кафедру згідно з терміном, зазначеним у навчальному плані після перевірки на плагіат із використанням системи StrikePlagiarism.com.

Порядок оцінювання комплексного тренінгу враховує рівень дотримання вимог до формування та змісту звіту, захисту результатів і презентації.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Рівень оцінки відповідає рівню виконаної роботи і поданих матеріалів: опрацьованої літератури, зібраних і оброблених даних, їх відповідності поставленим завданням:

оцінку «відмінно» (90 – 100 балів) виставляють за умови повного виконання вимог із комплексного тренінгу в установлений термін;

оцінку «добре» (74 – 89 балів) виставляють у разі наявності окремих недопрацювань, неповноти подання та висвітлення матеріалів, їх неповної відповідності поставленим завданням;

оцінку «задовільно» (60 – 73 балів) виставляють у разі неякісного подання матеріалів, слабкої готовності для розкриття поставлених завдань.

Оцінку за комплексний тренінг заносять до екзаменаційної відомості та залікової книжки. ЇЇ прирівнюють до оцінок (заліків) із теоретичного навчання і враховують під час підбиття підсумків загальної успішності здобувачів вищої освіти.

Рекомендована література

Основна

1. Балджи М. Д. Економіка та організація торгівлі : навч. посіб. / М. Д. Балджи, В. О. Однолько. – Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. – 344 с.

2. Плетос С. В. Підприємницька діяльність : конспект лекцій / С. В. Плетос. – Одеса : ОДЕКУ, 2021. – 121 с.

3. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник / Д. О. Приходько. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2021. – 280 с.

Додаткова

4. Бозуленко О. Я. Організація торгівлі : навч. посіб. / О. Я. Бозуленко. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. – 240 с.

5. Бутенко Д. С. Пошук шляхів розвитку підприємницької діяльності в Україні / Д. С. Бутенко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. – Дніпро : Пороги, 2021. – С. 293–341.

6. Бутенко Д. С. Формування механізму організаційного капіталу суб'єктів підприємництва [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко, Ю. Д. Шеянова // Економіка та держава. – 2020. – № 6. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/?n=6&y=2020.

7. Бутенко Д. С. Франчайзинг – форма підприємницької діяльності / Д. С. Бутенко // Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємства реального сектору економіки : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 17 листоп. 2021 р.) : тези доп. – Полтава : Нац. ун-т «Полтав. держ. аграр. ун-т», 2021. – С. 137–139.

Інформаційні ресурси

8. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/.

Додатки

Додаток А

Тематика дослідження

Напрям дослідження «Інвестиційно-інноваційна діяльність»

1. Обґрунтування впровадження інновацій для розвитку суб’єкта підприємницької діяльності.
2. Запровадження інноваційних технологій із метою розвитку суб’єкта підприємницької діяльності.
3. Розвиток інноваційного потенціалу суб’єктів підприємницької діяльності.
4. Формування стратегії інноваційного розвитку суб’єкта підприємницької діяльності.
5. Оцінювання інноваційних проєктів на (прикладі …).
6. Розвиток інвестиційної привабливості суб’єктів підприємницької діяльності.
7. Оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності бізнес-структур.
8. Обґрунтування використання краудфандингу під час фінансування стартапів та інноваційних проєктів.

Список рекомендованої літератури

1. Бутенко Д. С. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств / Д. С. Бутенко, М. Д. Бєлан // Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 17 трав. 2024 р. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024. – С. 178–180.

2. Бутенко Д. С. Пошук шляхів розвитку підприємницької діяльності в Україні / Д. С. Бутенко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку [Електронний ресурс] : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. – Дніпро : Пороги, 2021. – Розд. 6. Параграфи 6.1, 6.2, 6.3. – С. 293–341. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26940.

3. Бутенко Д. С. Трансфер інноваційних технологій як запорука розвитку підприємницької діяльності / Д. С. Бутенко // Підприємництво, торгівля, біржі в процесі соціально-економічного розвитку [Електронний ресурс] : монографія / за заг. ред. І. В. Гонтаревої. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – Розд. 1. Параграф 1.4. – С. 37–43. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/20275.

4. Butenko D. Optimizing the use of intangible assets in industry to overcome poverty [Electronic resource] / D. Butenko, G. Rysalieva, M. Razhapbaeva et al. // A cross-country analysis Multidisciplinary Science Journal. – 2024. – No. 6. – Access mode : https://malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/3081/1490.

Напрям дослідження «Стратегічне управління»

1. Розроблення та впровадження стратегії сталого розвитку для виробничої бізнес-структури.

2. Стратегічне управління змінами в умовах цифрової трансформації компанії.

3. Оцінювання ефективності стратегічного управління в умовах нестабільного економічного середовища.

4. Оцінювання впливу цифрових технологій на стратегічне управління підприємством.

5. Обґрунтування стратегічних рішень для підвищення конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

6. Обґрунтування стратегії розвитку електронної торгівлі для малого бізнесу.

7. Розроблення інноваційних стратегій для електронної комерції в умовах зростаючої конкуренції.

8. Оцінювання впливу технологій штучного інтелекту на стратегічне управління в електронній торгівлі.

Список рекомендованої літератури

1. Бутенко Д. С. Електронна комерція як запорука розвитку підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Ефективна економіка. – 2023. – № 3. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29208.

2. Литвиненко А. О. Стратегічна відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності в міжнародному бізнесі [Електронний ресурс] / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем : матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11–12 квіт. 2024 р.) : тези доп. – Харків, 2024. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32704.

3. Щербина Ю. В. Теоретичні аспекти особливостей розвитку електронної комерції [Електронний ресурс] / Ю. В. Щербина, Д. С. Бутенко // Наукові дослідження молоді з проблем Європейської інтеграції : зб. тез доп. XII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів, 6 квіт. 2023 р. – Харків, 2023. – С. 264–266. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29291.

4. Lytvynenko A. Innovative Enterprise: Risk Management Strategies of International Project Investments in the Era of Industry 4.0 [Electronic resource] / A. Lytvynenko, I. Miahkykh, Yu. Horiashchenko et al. // Economic Affairs. – February 2024. – Vol. 69 (Special Issue). – P. 197–216. – Access mode : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32706.

5. Lytvynenko A. O. Formation of the strategy of the subjects of entrepreneurial activity in international business economy [Electronic resource] / A. O. Lytvynenko, O. D. Lytvynenko // International scientific conference information technologies and management. – Riga, Latvia. ISMA University. – 2024. – Access mode : https://ismaitm.lv/wp-content/uploads/Programm_ITM2024_v07.pdf.

6. Lytvynenko A. O. Formation of the strategy of the company in international business [Electronic resource] / A. O. Lytvynenko, O. D. Lytvynenko // International scientific journal «Internauka». Series: «Economic Sciences». – 2023. – No. 2 (70). – P. 133–140. – Access mode : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29205.

Напрям дослідження «Соціальне підприємництво та соціально відповідальний бізнес»

1. Формування та реалізація бізнес-ідеї соціального підприємництва.

2. Розроблення бізнес-плану соціального підприємництва бізнес-структури.

3. Оцінювання ефективності проєкту соціального підприємництва бізнес-структури.

4. Обґрунтування (формування) стратегії соціально відповідального ведення бізнесу підприємницької структури.

5. Оцінювання показників соціально відповідального ведення бізнесу підприємницької структури.

6. Удосконалення системи корпоративної соціальної відповідальності бізнес-структури.

7. Упровадження програми корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Список рекомендованої літератури

1. Бутенко Д. С. Формування програми корпоративної соціальної відповідальності бізнес-структур [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко, Д. М. Сороченко // Ефективна економіка. – 2024. – № 1. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32848.

2. Салун М. М. Сингулярність соціального підприємництва [Електронний ресурс] / М. М. Салун, Г. К. Панаетов // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 25 листоп. 2022 р. : тези доп. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. – С. 849–852. – Режим доступу : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28727.

3. Salun M. Basis of Social Entrepreneurship Practice [Електронний ресурс] / M. Salun, K. Zaslavska // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. присвяч. видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману (м. Харків, 24 листоп. 2023 р.). – Харків, 2023. – С. 1045–1048. – Режим доступу : https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/TEZU_2023-2.pdf.

4. Salun M. CSR in Ukrainian Retail Enterprises in Time of the Covid-19 Pandemic and the Russian Invasion (2019 – 2022) [Electronic resource] / M. Salun, L. Konstantynovskyi, N. Proskurnina et al. // Studia Europejskie – Studies in European Affairs. – 2023. – No. 4. – Access mode : https://www.webofscience.com/wos/woscc/fullrecord/WOS:001163538900010.

5. Salun M. Strategies for resilience in a dynamic world: from VUCA to BANI [Electronic resource] / M. Salun, K. Zaslavska // Proceedings of Socratic Lectures. 2024. – No. 10. – P. 185–189. – Access mode : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32073.

6. Salun M. The Analysis of the State of CSR Indicators of Retail Enterprises in Ukraine During the COVID-19 Pandemic and the Russian Invasion of Ukraine (2019 – 2022) [Electronic resource] / M. Salun, L. Konstantynovskyi // New Challenges in Economic and Business Development – 2023: Responsible Growth : the 15th International Scientific Conference. – Riga, Latvia. – 2023. – P. 150–155. – Access mode : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29687.

Напрям дослідження «Міжнародне підприємництво та зовнішньоекономічна діяльність»

1. Використання інтернет-маркетингу в просуванні брендів та продуктів на зовнішні ринки.

2. Аналіз ефективності використання електронних технологій у міжнародному бізнесі.

3. Розроблення бізнес-плану для виходу суб’єкта підприємницької діяльності на зовнішні ринки.

4. Реалізація програми підвищення ефективності ведення міжнародного бізнесу.

5. Запровадження франчайзингу з метою розвитку суб’єкта підприємництва на міжнародному ринку.

Список рекомендованої літератури

1. Бутенко Д. С. Міжнародне підприємництво та міжнародний менеджмент: сутність, види та етапи розвитку [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 29–30 березня 2018 р. – Харків : ФОП Мезіна, 2018. – С. 45–46. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19659.

2. Бутенко Д. С. Міжнародні торговельні відносини як основна форма міжнародного підприємництва [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 118. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19661.

3. Бутенко Д. С. Рівень розвитку підприємницької діяльності в Україні на засадах оцінки міжнародного підприємництва [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Молодий вчений. – 2018. – № 1 (53). – С. 850–853. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19305.

4. Бутенко Д. С. Розвиток інтернет-маркетингу та його вплив на підприємницьку діяльність [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко, І. О. Кінас // Регіональна економіка та управління. – 2020. – № 1 (27). – С. 50–55. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23137.

5. Бутенко Д. С. Тенденції розвитку міжнародної трудової міграції [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко, Д. С. Павлюк // Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19 трав. 2022 р. : тези доп. – Полтава, 2022. – С. 811–813. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27594.

6. Бутенко Д. С. Франчайзинг – форма підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємства реального сектору економіки : матер. VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 17 листоп. 2021 р. : тези доп. – Полтава : НДАУ, 2021. – С. 137–139. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26936.

7. Литвиненко А. О. Трансформація світового ринку в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. – Дніпро : Пороги, 2021. – С. 69–110. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26918.

Напрям дослідження «Антикризова діяльність»

1. Формування (розроблення) антикризової стратегії підприємства в умовах цифрової трансформації.

2. Формування конкурентної стратегії розвитку підприємства в умовах кризи (в умовах воєнного стану).

3. Формування та реалізація сучасної парадигми антикризового управління підприємством в умовах інноваційного розвитку.

4. Формування (обґрунтування) управлінських рішень щодо вибору антикризової стратегії суб'єкта підприємницької діяльності.

5. Формування механізму антикризового управління підприємством.

6. Управління ризиками підприємства для забезпечення його конкурентоспроможності.

7. Запровадження проєкту посилення інформаційної безпеки суб'єкта підприємницької діяльності.

8. Управління проєктними ризиками підприємства в контексті стратегії антикризового управління.

Список рекомендованої літератури

1. Чупир О. М. Гуманізація процесу управління на інноваційних підприємствах з урахуванням ризиків їх діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко, Т. Е. Петровська, О. В. Садовниченко // Сучасне управління: ризики, виклики, безпека, перспективність використання та проблеми впровадження в державному та приватному секторах економіки : колект. монографія / за ред. Н. Е. Аванесової. – Харків : ФОП Панов А. М., 2021. – С. 257–291. – Режим доступу : https://kmpa.kh.ua/files/monographies/2021/Suchasne_upravlinnya_ryzyky_vyklyky_bezpeka_perspektyvnist_vykorystannya_ta_problemy_vprovadzhennya.pdf.

2. Чупир О. М. Комплаєнс-ризики в інноваційній діяльності підприємств [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 24 листоп. 2023 р. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. – С. 144–147. – Режим доступу : https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/TEZU_2023-2.pdf.

3. Чупир О. М. Соціально-психологічні методи антикризового управління персоналом підприємства в контексті комплементарного підходу [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2023. – № 81–82. – С. 321–329. – Режим доступу : https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/81-82.pdf.

4. Чупир О. М. Управління конкурентоспроможністю продукції підприємств з урахуванням ризиків їх діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко // Інноваційні підходи до розвитку управління : монографія / за ред. Н. Аванесової. – Харків, 2022. – С. 489–559. – Режим доступу : https://kmpa.kh.ua/files/monographies/2022/Innovatsiyni_pidkhody_do_rozvytku_upravlinnya.pdf.

5. Чупир О. М. Управління ризиками інноваційних проєктів [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доп. XXIX міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2021, м. Харків, 18–20 трав. 2021 р.: у 5 ч. – Ч. III. / за ред. проф. Є. І. Сокола. – Харків : НТУ «ХПІ», 2021. – С. 43. – Режим доступу : https://repository.kpi.kharkov.ua/items/e330e496-aad5-4cee-a998-2adac5446536.

Напрям дослідження «Управління бізнесом»

1. Розроблення програми підвищення конкурентоспроможності бізнесу.

2. Формування конкурентних переваг підприємства й обґрунтування стратегій їх забезпечення.

3. Застосування бізнес-комунікації в підприємницькій діяльності.

4. Формування системи управління якістю продукції підприємства.

5. Управління розвитком підприємства в умовах конкурентного середовища.

6. Формування ефективної моделі підприємницької діяльності в сучасних умовах.

7. Аутсорсинг як бізнес-інструмент забезпечення ефективної діяльності підприємства.

8. Використання сучасних інформаційних технологій для ведення бізнесу.

9. Використання (обґрунтування) стратегічного партнерства підприємств як напряму їх зовнішнього розвитку.

10. Формування іміджу підприємства як фактора забезпечення його конкурентоспроможності.

11. Управління бізнес-процесами в контексті стратегічного розвитку підприємств.

12. Ефективність франчайзингу в управлінні конкурентними перевагами підприємства.

13. Упровадження та реалізація стратегії франчайзингу в діяльність підприємства як особливої форми організації бізнесу.

14. Обґрунтування проєкту масштабування бізнесу як напрям стратегії розвитку підприємства.

Список рекомендованої літератури

1. Чупир О. М. Використання принципів гуманізації процесу управління на інноваційних підприємствах [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко, Н. В. Опікунова // Науковий вісник будівництва. – 2020. – Т. 102, № 4. – С. 243–248. – Режим доступу : https://svc.kname.edu.ua/index.php/svc/article/view/323.

2. Чупир О. М. Ефективна система менеджменту якості як важлива складова успішного функціонування підприємства на будівельному ринку [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко, О. В. Садовниченко // The XII International Science Conference «Advances in Technology and Science», March 16–19, 2021. – Berlin, Germany, 2021. – P. 49–53. – Режим доступу : https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2021/03/XII-ConferenceMarch-16-192021-book.pdf.

3. Чупир О. М. Інтернет-маркетинг як сучасна платформа для розвитку бізнесу та підвищення ділової активності підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, Д. М. Окапінський // Modern research in science and education (December 7–9, 2023) : Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. – Chicago, USA :

BoScience Publisher, 2023. – P. 1025–1033. – Режим доступу : https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/MODERN-RESEARCH-IN-SCIENCE-AND-EDUCATION-7-9.12.2023.pdf.

4. Чупир О. М. Необхідність формування позитивного іміджу підприємства як інструменту внутрішнього стратегічного управління [Електронний ресурс] / О. М. Чупир // Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей). – 2019. – № 65. – С. 149–156. – Режим доступу : http://btie.kart.edu.ua/issue/view/9338.

5. Чупир О. М. Управління конкурентоспроможністю продукції підприємств з урахуванням ризиків їх діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. П. Бутенко // Інноваційні підходи до розвитку управління : монографія / за ред. Н. Аванесової. – Харків, 2022. – С. 526–553. – Режим доступу : https://kmpa.kh.ua/files/monographies/2022/Innovatsiyni_pidkhody_do_rozvytku_upravlinnya.pdf.

6. Chupyr O. Optimization of planning as a means of improving efficiency of development management of resource potential of rail transport enterprises [Electronic resource] / O. Chupyr, L. Kalinichenko, O. Sychova, Ye. Burlaka // SHS Web of Conferences Fifteenth Scientific and Practical International Conference «International Transport Infrastructure, Industrial Centers and Corporate Logistics» (NTI-UkrSURT 2019). – 2019. – Vol. 67. – P. 31–34. – Access mode : https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2019/08/shsconf_NTIUkrSURT2019_04003/shsconf_NTI-UkrSURT2019_04003.html.

Напрям дослідження «Управління людськими ресурсами»

1. Формування соціально-психологічного клімату підприємства в забезпеченні його конкурентоспроможності й ефективної діяльності.

2. Управління людськими ресурсами як фактор підвищення ефективності підприємницької діяльності.

3. Використання мотиваційного менеджменту як важеля фінансово-економічного зростання підприємств малого та середнього бізнесу.

4. Використання мотиваційного менеджменту в підприємницькій діяльності.

5. Пошук, підбір та навчання персоналу з метою підвищення ефективності підприємницької діяльності.

6. Обґрунтування програми розвитку трудового потенціалу суб'єкта підприємництва.

Список рекомендованої літератури

1. Чупир О. М. Мотиваційна політика підприємства як фактор підвищення його конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. Є. Сичова, Л. М. Яценко, О. О. Бородай // Управлінська діяльність: досвід, тенденції та перспективи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 24 квіт. 2020 р. – Харків : ХНУБА, 2020. – С. 15–17. – Режим доступу : https://kmpa.kh.ua/files/conferences/2020.04.24.%20Upravlinska%20diyalnist.pdf.

2. Бутенко Д. С. Мотиваційний менеджмент у підприємницькій діяльності [Електронний ресурс] / Д. С. Бутенко // Економіка та суспільство. – 2019. – № 20. – С. 142–148. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21914.

3. Чупир О. М. Мотивація персоналу як головний вектор у досягненні цілей підприємства [Електронний ресурс] / О. М. Чупир, О. Л. Рудкевич // The 10th International scientific and practical conference «Modern science: problems and innovations» (December 13-15, 2020). – Stockholm, Sweden : SSPG Publish, 2020. – P. 643–646. – Режим доступу : https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/MODERN-SCIENCE-PROBLEMS-AND-INNOVATIONS-13-15.12.20.pdf.

4. Butenko D. S. Corporate culture as a component of motivational management [Електронний ресурс] / D. S. Butenko, K. R. Nemashkalo // Ефективна економіка. – 2021. – № 2. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25944.

5. Butenko D. S. Management of organizational capital of business enterprises [Електронний ресурс] / D. S. Butenko, Y. D. Sheianova // Економіка та суспільство. – 2019. – № 20. – С. 149–156. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21884.

6. Chupyr O. Humanization of HR management of construction companies based on innovative management concepts [Electronic resource] / O. Chupyr, O. Butenko, M. Martynenko, N. Opikunova // AIP Conference Proceedings 7 Desember 2023. – 2023. – Vol. 2490. – Is. 1. – P. 020012-1-

020012-5. – Access mode : https://www.researchgate.net/publication/376344158_Humanization_of_HR_management_of_construction_companies_based_on_innovative_management_concepts.

Напрям дослідження «Інтелектуальна власність та її комерціалізація»

1. Управління інтелектуальним капіталом на підприємстві.
2. Управління розвитком інтелектуального потенціалу підприємства.
3. Формування системи мотивувальних засобів у сфері управління інтелектуальною власністю сучасного підприємства.
4. Удосконалення комерціалізації інтелектуальної власності як вектора забезпечення економічних перспектив сучасного підприємства.
5. Економічні аспекти впливу інтелектуальної власності на конкурентоспроможність підприємства.
6. Організаційне забезпечення комерціалізації інтелектуальної власності на підприємстві.
7. Методологічні аспекти комерціалізації інтелектуальної власності як форми підприємницької активності в інноваційній сфері.
8. Проблеми комерціалізації інтелектуальної власності та трансферу технологій між державними установами та бізнесом.

Список рекомендованої літератури

1. Литвиненко А. О. Тенденції розвитку стартап екосистеми Європи / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13–14 трав. 2021 р. : тези доп. – Запоріжжя, 2021. – С. 113–115. – Режим доступу : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26069.

2. Чупир О. М. Управління розвитком ресурсного потенціалу підприємств (на прикладі підприємств залізничного транспорту) [Електронний ресурс] : монографія / О. М. Чупир, Є. О. Бурлака, О. П. Бутенко. – Харків : ХНУБА, 2022. – Розд. 1. Параграф 1.2. – С. 19–30. – Режим доступу : https://kmpa.kh.ua/files/monographies/2022/Upravlinnia_rozvytkom_

resursnoho_potentsialu_pidpryiemstv_(na_prykladi_pidpryiemstv_zaliznychnoho_transportu).pdf.

3. Butenko D. Optimizing the use of intangible assets in industry to overcome poverty [Electronic resource] / D. Butenko, G. Rysalieva, M. Razhapbaeva et al. // A cross-country analysis Multidisciplinary Science Journal. – 2024. – No. 6. – Access mode : https://malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/3081/1490.

4. Lytvynenko A. O. Organizing the evaluation activity and its legislative support / A. O. Lytvynenko // Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали міжнародної наукової конференції : тези доповідей, м. Харків, 30–31 трав. 2019 р. – Харків, 2020. – С. 33–35.

5. Lytvynenko A. O. Valuation activities in entrepreneurship / A. O. Lytvynenko // Розвиток підприємництва в Україні: безпека здійснення господарської діяльності : матеріали круглого столу : тези доп., м. Харків, 14 грудня 2018 р. – Харків, 2018. – С. 124–128.

Додаток Б

Приклад оформлення титульного аркуша звіту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра підприємництва, торгівлі
та туристичного бізнесу

ЗВІТ
за результатами проходження комплексного тренінгу
на тему «_____»

Здобувача(-ки) вищої освіти другого року
навчання спеціальності
076 «Підприємництво та торгівля»
групи _____
(ПІБ)

_____

Керівник
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS: _____

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
20__

Зміст

Вступ 3
1. Організація комплексного тренінгу 6
2. Структура комплексного тренінгу 6
3. Загальні вимоги до структури звіту 8
4. Вимоги до оформлення звіту 12
5. Порядок оцінювання та захисту звіту 23
Рекомендована література 23
    Основна 23
    Додаткова 24
    Інформаційні ресурси 24
Додатки 25

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

КОМПЛЕКСНИЙ ТРЕНІНГ

Методичні рекомендації до виконання
для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» освітньої програми «Підприємництво та торгівля» другого (магістерського) рівня

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Бутенко** Дар'я Сергіївна

Відповідальний за видання *М. М. Салун*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2025 р. Поз. № 42 ЕВ. Обсяг 40 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру ***ДК № 4853 від 20.02.2015 р.***